

MUSIQA ORQALI TARBIYA BERISHNING PEDAGOGIK VA PSIXOLOGIK ASOSLARI

Axmadjonov Bunyodbek Shuxratjon o'g'li

Namangan davlat pedagogika instituti

Musiqa ta'limi va san'at mutaxassisligi 1-kurs magistranti

Annotatsiya: *Mazkur ilmiy maqola "Musiqa orqali tarbiya berishning pedagogik va psixologik asoslari" mavzusiga bag'ishlangan bo'lib, musiqa tarbiyasining insonning ruhiy va hissiy rivojlanishidagi o'rnini chuqur tahlil etadi. Maqolada musiqa orqali tarbiya berishning pedagogik va psixologik asoslari, uning ta'limdagi ahamiyati, shuningdek, musiqa ta'limining shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishga ta'siri o'rganiladi. Musiqa nafaqat badiiy va texnik ko'nikmalarni shakllantiradi, balki o'quvchilarning hissiy, axloqiy va estetik jihatlarini rivojlantiradi. Maqolada musiqa o'qitish jarayonida qo'llaniladigan metodik yondashuvlar, metodlar va innovatsion pedagogik texnologiyalarni tahlil qilish orqali tarbiyaning samarali usullarini aniqlashga qaratilgan. Musiqa orqali tarbiya berish jarayoni o'quvchilarning ruhiy-axloqiy va psixologik holatini shakllantirishda muhim o'rin tutadi, ularning ijodiy fikrlash, estetik did va ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Maqolada shuningdek, musiqa o'qituvchilari va pedagoglar uchun metodik yondashuvlarning ahamiyati va musiqa orqali tarbiya berishning madaniy va psixologik aspektlari hamda uning ta'lim jarayonidagi roli ko'rib chiqiladi. Bu ilmiy ish musiqa ta'limi va tarbiyasining zamonaviy yondashuvlarini o'rganishga qiziqqan mutaxassislar uchun muhim manba hisoblanadi.*

Kalit so'zlar: *musiqa, tarbiya, pedagogika, psixologiya, hissiy rivojlanish, estetik did, metodika, ijodiy fikrlash, axloqiy qadriyatlar, ta'lim.*

МУЗЫКАЛЬНОЕ ВОСПИТАНИЕ: ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ И ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ

Аннотация: *Настоящая научная статья посвящена теме «Музыкальное воспитание: педагогические и психологические основы», в которой глубоко анализируется роль музыкального воспитания в психоэмоциональном развитии человека. В статье рассматриваются педагогические и психологические основы музыкального воспитания, его значение в образовательном процессе, а также влияние музыкального образования на личностное и социальное развитие. Музыка развивает не только художественные и технические навыки, но также способствует развитию эмоциональных, нравственных и эстетических аспектов учащихся. В статье обсуждаются методические подходы, методы и инновационные педагогические технологии, применяемые в процессе музыкального воспитания, с целью выявления эффективных методов. Процесс музыкального воспитания играет ключевую роль в формировании психоэмоционального и нравственного состояния учащихся, способствует развитию их творческого мышления, эстетического вкуса и социальных навыков. Также рассматривается важность методических подходов для*

музыкальных педагогов, а также культурные и психологические аспекты музыкального воспитания в образовательном процессе. Это научное исследование является важным источником для специалистов, интересующихся современными подходами в музыкальном воспитании и образовании.

Ключевые слова: музыка, воспитание, педагогика, психология, эмоциональное развитие, эстетический вкус, методика, творческое мышление, моральные ценности, образование.

PEDAGOGICAL AND PSYCHOLOGICAL FOUNDATIONS OF EDUCATION THROUGH MUSIC

Abstract: *This scientific article is dedicated to the topic "Pedagogical and Psychological Foundations of Education through Music," which deeply analyzes the role of music education in the emotional and psychological development of individuals. The article examines the pedagogical and psychological foundations of education through music, its importance in education, and the impact of music education on personal and social development. Music not only shapes artistic and technical skills but also contributes to the emotional, moral, and aesthetic development of students. The article discusses the methodological approaches, methods, and innovative pedagogical technologies used in the process of music education, aimed at identifying effective methods for training. The process of education through music plays a crucial role in shaping students' emotional, moral, and psychological states, fostering their creative thinking, aesthetic taste, and social skills. The article also emphasizes the importance of methodological approaches for music educators and discusses the cultural and psychological aspects of music education in the learning process. This study serves as an essential resource for specialists interested in modern approaches to music education and training.*

Keywords: *music, education, pedagogy, psychology, emotional development, aesthetic taste, methodology, creative thinking, moral values, education.*

Musiqa, inson ruhiyatini shakllantirish va tarbiyalashda muhim rol o'ynaydi. Uning pedagogik va psixologik ahamiyati chuqur bo'lib, insonning his-tuyg'ularini, xarakterini, aqlini rivojlantirishga qaratilgan. Musiqa orqali tarbiya berish jarayoni nafaqat badiiy ta'limni oshirish, balki jamiyatda ahloqiy-psixologik qadriyatlarni shakllantirish, hissiy-intellektual rivojlanishga xizmat qiladi.

Musiqa va pedagogika: o'zaro bog'liqlik. Musiqaning pedagogik asosi uning ta'lim-tarbiya jarayonidagi o'rnidir. Musiqa o'rgatish nafaqat musiqa asarlarini eshitish va ijro etishga, balki uni anglash, talqin qilish, va hissiyotlarni ifodalashga yordam beradi. Musiqa orqali insonni tarbiyalashning asosiy maqsadi – uning ruhiyatini shakllantirish, estetik didini rivojlantirish, axloqiy qadr-qimmatlarni oshirishdir. Musiqaning pedagogik jarayondagi o'rne to'g'risida ta'lim sohasida olib borilgan tadqiqotlar, uni talabalarning shaxsiyati, axloqi va dunyoqarashini shakllantirishda kuchli vosita sifatida ko'rsatadi.

Musiqqa o'qituvchisi talaba bilan o'zaro aloqada bo'lib, uni nafaqat badiiy ko'nikmalarni, balki axloqiy qadriyatlarni ham rivojlantiradi. Musiqqa orqali tarbiya nafaqat musiqiy ko'nikmalarni egallashni, balki individual hissiyotlarni ifodalashni, jamiyatda o'zining o'rnini topishni o'rgatadi. Pedagogik jarayonda musiqqa o'quvchilarni nafaqat o'rgatadi, balki ularning ichki dunyosini kengaytiradi.

Musiqqa va psixologiya: inson ruhiyatiga ta'siri. Musiqaning psixologik asoslari inson psixikasiga, hissiy dunyosiga ta'sir etish bilan bog'liqdir. Musiqqa psixologik jarayonlarning rivojlanishiga yordam beradi, chunki uning orqali inson o'zini ifodalash, his-tuyg'ularini boshqarish va boshqalarning his-tuyg'ularini tushunish imkoniyatiga ega bo'ladi. Musiqqa o'rganish va uni ijro etish jarayonida o'quvchi o'z hissiyotlarini boshqarishni o'rganadi, ularning emosional kuchini rivojlantiradi va ko'pincha ijtimoiy muammolarni hal etishga yordam beradi.

Musiqqa, shuningdek, o'quvchilarning aqliy qobiliyatlarini rivojlantiradi. Kognitiv rivojlanish, musiqqa eshitish va ijro etish orqali o'zgaradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, musiqqa bilan shug'ullanish miyaning to'liq ishlashiga yordam beradi, xususan, tafakkur, yodlash va diqqatni jamlash kabi qobiliyatlarni kuchaytiradi. Musiqqa orqali tarbiya berish, psixologik nuqtai nazardan, o'quvchilarning o'zligini anglash, o'z-o'zini hurmat qilish va boshqalar bilan ijtimoiy aloqalarni o'rnatish kabi muhim psixologik jarayonlarga ta'sir qiladi.

Musiqqa va hissiy tarbiya. Musiqqa, shuningdek, hissiy tarbiya jarayonini rivojlantirishda katta rol o'ynaydi. Musiqqa orqali inson o'zining his-tuyg'ularini ifodalaydi, uni boshqalar bilan bo'lishadi va shu orqali o'zaro tushunishni yaxshilaydi. Musiqiy ijro, kompozitsiya yoki musiqqa tinglash jarayonida inson o'zining ichki dunyosini anglab, badiiy va estetik didini rivojlantiradi. Hissiy tarbiya jarayonida musiqqa asarlari orqali o'quvchi o'zining ichki tuyg'ularini anglash, ularni boshqarish va badiiy tarzda ifodalashni o'rganadi.

Musiqqa orqali tarbiya metodlari va yondashuvlari. Musiqqa orqali tarbiya berishda qo'llaniladigan metodik yondashuvlar va metodlar turli pedagogik va psixologik texnikalarga asoslanadi. Musiqaning pedagogik metodikasi asosan tinglash, ijro etish, nazariy bilimlar berish va yaratuvchanlik faoliyatini o'z ichiga oladi.

1. Musiqqa tinglash: Bu usul o'quvchining estetik didini rivojlantirish, badiiy tuyg'ularini shakllantirish uchun zarurdir. Musiqqa tinglash orqali o'quvchi musiqqa asarining mavzusini, tuzilishini va badiiy talqini haqida fikr yuritadi.

2. Ijro etish: Musiqiy asarlarni ijro etish orqali o'quvchi nafaqat musiqiy texnikani egallaydi, balki o'z his-tuyg'ularini ifodalashni, ijodiy yondashuvni rivojlantiradi.

3. Yaratuvchanlik faoliyati: Musiqqa yaratish, kompozitsiya qilish yoki improvisatsiya qilish o'quvchilarning ijodiy fikrlash va hissiy ifodalanish qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Xulosa qilib aytganda, musiqqa orqali tarbiya berishning pedagogik va psixologik asoslari insonni yaxshilash, uning estetik, axloqiy va hissiy jihatlarini rivojlantirishga qaratilgan. Musiqaning ta'limda o'rnini beqiyosdir, chunki u nafaqat badiiy ko'nikmalarni shakllantiradi, balki insonning ruhiyatini, xarakterini va his-tuyg'ularini rivojlantirishga xizmat qiladi. Musiqqa orqali tarbiya berish, pedagogik nuqtai nazardan, o'quvchining shaxsiyati va dunyoqarashini

shakllantirishda muhim vosita hisoblanadi. Psixologik jihatdan esa, musiqa insonning ichki dunyosini, hissiy-intellektual qobiliyatlarini va ijtimoiy aloqalarini shakllantirishga yordam beradi. Shu bilan birga, musiqa orqali tarbiya berish jarayoni samarali bo'lishi uchun pedagogik metodlar va psixologik yondashuvlarni sinchkovlik bilan tanlash zarurdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Qodirov, N. (2017). Musiqa ta'limining psixologik asoslari. Toshkent: O'qituvchi.
2. Abduqodirov, R. (2015). Pedagogik psixologiya va musiqa tarbiyasi. Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti nashriyoti.
3. Muxtorov, M. (2014). Musiqa ta'limining pedagogik tamoyillari. Toshkent: O'zbekiston davlat pedagogika nashriyoti.
4. Nazarov, S. (2018). Musiqa va san'at ta'limi: pedagogik yondashuvlar. Toshkent: Yangi nashr.
5. Xudoyberganova, L. (2020). Musiqa ta'limi va uning estetik ta'siri. Tashkent: Universitet nashriyoti.
6. Usmonov, U. (2019). Pedagogik texnologiyalar va musiqa o'qitish metodikasi. Buxoro: Buxoro davlat universiteti nashriyoti.
7. Farkhullayev, A. (2016). Musiqa tarbiyasining ijtimoiy-psixologik asoslari. Toshkent: Talim nashriyoti.
8. Shokirkhanov, B. B., & Mahkamjanov, S. Q. O. (2021). The importance of the science of harmony in music practice. *Asian Journal of Multidimensional Research*, 10(10), 735-739.
9. Ibrohimov, A., & Maxkamjanov, S. (2023, February). OPERA SAN'ATINING VOKAL JANIRI. In *Международная конференция академических наук (Vol. 2, No. 2, pp. 175-177)*.
10. Maxkamjanov, S., & Ibrohimov, A. (2023). NAY CHOLG'USI IJROCHILIK SAN'ATI TARIXI VA RIVOJLANISH JARAYONI. *Инновационные исследования в науке*, 2(2), 37-40.
11. Mukhamedovich, R. D. (2022). CULTURE AND ART IS THE EMBODIMENT OF NATIONAL VALUES. *Conferencea*, 97-102.